

Kramářská píseň v tištěných médiích 19. století

Úvod příspěvku bude věnován pojmu kramářská píseň a kramářský tisk a východiskům pro dané téma z 18. století, přehledu dosud užívané terminologie a členění textů, nápěvů, tištěných médií a způsobu užití. Obsah pojmů kramářský tisk a kramářská píseň a jejich užívání často kolísá.

Kramářským písním se věnovali již sběratelé písní v 19. století, skutečné odborníky získala kramářská píseň v osobách Bedřicha Václavka a Roberta Smetany. Tento základ dále rozvíjeli především Karel Bezděk a Eva Ryšavá v oblasti bibliografie, Bohuslav Beneš v oblasti literární teorie, Jiří Fiala v oblasti literární historie a Eva Večerková na poli etnografie. Knihovědné hledisko zohledňovalo nejvýše specifickou formu jejich samostatného tisku, kterou následně sjednotily ve svých knihovědných a etnografických studiích Štěpánka Běhalová, Markéta Holubová a Iva Bydžovská pod pojem kramářský tisk (drobný několikastránkový tisk většinou osmerkového, dvanáctkového i šestnáctkového, výjimečně i menšího formátu, obsahující lyrický nebo epický text v poezii či v próze s náboženskou či světskou tematikou, při jehož vzniku byla upřednostněna obchodní stránka a byl sledován především výdělek autora, tiskaře i prodejce).

Tisková produkce kramářských písní a ostatních textů (tedy kramářských tisků) předčila všechny ostatní literární druhy svým množstvím a dosahem působení. Vyplnila citelnou mezeru v literatuře pro nejširší lidové vrstvy v pozdním baroku a v této pozici setrvaly kramářské tisky i v 19. století.

Jádro příspěvku bude věnováno kramářskému tisku a dalším tištěným médiím 19. století, v nichž se kramářská píseň objevovala. Na příkladu několika vybraných lidových i umělých textů z oblastí náboženské i světské kramářské písně bude sledován jejich výskyt v konkrétních tištěných médiích a časová posloupnost výskytu konkrétní písně v jednotlivých tištěných médiích (pro tyto účely bude za kramářskou píseň považován písňový text, který byl otištěn ve formě kramářského tisku dle výše uvedené definice).

Cílem příspěvku je určit vzájemné vztahy mezi kramářskými tisky, zpěvníky a kancionály, modlitebními knihami, jednolisty, společenskými zpěvníky, periodickým tiskem a dalšími tištěnými médii v případě publikování kramářské písně a současně podchytit význam jednotlivých médií pro kramářskou píseň.

Literatura:

BĚHALOVÁ, Štěpánka. *Náboženský kramářský tisk a jeho recepce*. In: K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven Čtenář a jeho knihovna. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2003, s. 547-558.

BĚHALOVÁ, Štěpánka. *Pozdvihni se duše z prachu... Kramářské tisky s náboženskou tematikou ze sbírek Muzea Jindřichohradecka*. Jindřichův Hradec: Muzeum Jindřichohradecka 2013. 70 s.

BĚHALOVÁ, Štěpánka, *Cesta duchovní písně Pozdvihni se, duše, z prachu z kramářského tisku do kancionálu*. Acta musei nationalis Pragae. Historia literarum, 62, 2017, č. 1-2, s. 58-64.

BEZDĚK, Karel – RYŠAVÁ, Eva. *České kramářské písňové tisky, jejich bibliografické zpracování a ukázka bibliografie 19. století*. In: Sborník Národního muzea, řada C – literární historie, 28, 1983, č. 4, s. 173-199.

HOLUBOVÁ, Markéta. *Obrazy ženy v kramářské produkci*. Praha: Akademie věd České republiky, Etnologický ústav, 2008. 225 s.

Kancionál. Společný zpěvník českých a moravských diecézí. Praha: Ústřední církevní nakladatelství 1973, 429, [1] s.

Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A - N. Praha: Mladá fronta, 2007. 634 s.

MACEK, Petr ed. *Slovník české hudební kultury.* Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s.

PETRBOK, Václav, ed. a TYDLITÁT, Jan, ed. *Východočeské Athény a Josef Liboslav Ziegler: sborník příspěvků ze symposia.* Boskovice: Albert, 1997. 218 s.

SMETANA, Robert – VÁCLAVEK, Bedřich. *České písně kramářské.* Praha 1937

Václavkova Olomouc 1961. Sborník referátů a diskusních příspěvků o kramářské. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1963, 435 s.

VEČERKOVÁ, Eva. *Poslouchejte, mládenci a panny... aneb o české písni kramářské.* Brno: Moravské zemské muzeum 1995, 55 s.

VOIT, Petr. *Encyklopedie knihy.* Praha: Libri ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově, 2006. 1350 s.